

Sygn. akt III PSK 215/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z powództwa M. B.
przeciwko H. KG w H. , M. GmbH w H. , M. 1 GmbH w H.
o odszkodowanie za wypadek przy pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23
września 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego w
Szczecinie
z dnia 19 grudnia 2019 r., sygn. akt III APz 11/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 13 września 2019 r., VI P 50/18 Sąd Okręgowy w Szczecinie po ponownym rozpoznaniu sprawy odrzucił pozew oraz zasądził od powoda M. B. (powód) na rzecz: H. KG w H. (dawniej H. KG w H.), M. GmbH w H. (dawniej S. GmbH w H.), M.1`GmbH w H. (dawniej C. GmbH w H.) – pozwani, kwoty po 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że powód wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie kwoty 151.470 USD (stanowiących 586.128,31 PLN – według tabeli kursów średnich NBP z 28 kwietnia 2017 r.), tytułem odszkodowania za wypadek przy pracy wraz z odsetkami ustawowymi od 7 czerwca 2014 r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu pozwu wskazał, że właścicielem rejestrowym statku „M.” jest S. GmbH w H., H. KG w H. jest armatorem, który uprawia na tym statku we własnym

imieniu żeglugę jako przewoźnik morski a C. GmbH w H. sprawuje zarząd załogowy tego statku, co uzasadnia ich solidarną odpowiedzialność z tytułu skutków opisanego wypadku przy wykonywaniu pracy. Właściwość sądu polskiego do rozpoznania niniejszej sprawy powód wywodził z faktu zawarcia umowy o pracę za pośrednictwem P. spółki z o.o. w S., które działało w imieniu pracodawcy C. GmbH w H.. Wskazując jednocześnie, jako podstawę formalno-prawną, przepis art. 7 pkt 1 lit. „a” Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L 2012, Nr 351 s. 1, dalej jako rozporządzenia nr 1215/2012), zgodnie z którym osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim: w sprawach dotyczących umowy – przed sądy wykonania danego zobowiązania. Skoro pracodawca C. GmbH w H. umownie przekazał agencji pośrednictwa pracy P. sp. z o.o. w S. część swoich uprawnień, tym samym pracodawca ustanowił w Polsce podmiot o określonym obszarze działalności, którego działalność jest ściśle powiązana z działalnością i zapotrzebowaniem pracodawcy, co uzasadnia w przypadku zastosowanie w przypadku powoda pkt. 18 preambuły do rozporządzenia nr 1215/2012 – prawo powoda do jurysdykcji sądu polskiego jako realizacja równych szans w stosunku do silniejszego ekonomicznie pracodawcy.

Sąd Okręgowy uznał, że pozew wniesiony przez powoda podlega odrzuceniu. Wskazał, że skutki braku jurysdykcji krajowej sądów polskich dla postępowania określa przepis art. 1099 § 1 k.p.c., natomiast jurysdykcję krajową w sprawach z zakresu prawa pracy reguluje art. 1103⁴ k.p.c. Kwestia jurysdykcji krajowej w sprawach z zakresu indywidualnych umów o pracę została uregulowana w sekcji V rozdziału 2 (art. 20-23) rozporządzenia nr 1215/2012. Sąd pierwszej instancji przyjął, że w świetle art. 20 ust. 1 i 2, art. 21 ust. 1, art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, sądem właściwym do rozpoznania niniejszej sprawy nie jest sąd polski. Sąd Okręgowy stwierdził, że powód 14 czerwca 2012 r. podpisał indywidualny kontrakt o zatrudnieniu jako monter do obsługi na statku MV „M.”, który pływał poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W umowie zastrzeżono, że P. Ltd. prowadzi działalność jedynie jako agent, a pracodawcą jest C. GmbH. Oba

podmioty współpracują ze sobą na podstawie umowy o dostarczanie załóg, przy czym między spółkami nie istnieją jakiejkolwiek związki osobowe czy kapitałowe. W punkcie 14 umowy zastrzeżono, że w razie sporu właściwy jest sąd niemiecki i prawo niemieckie. Strony nie zawarły umowy o jurysdykcję sądu polskiego. W tej sytuacji Sąd pierwszej instancji przyjął, że umowa z 14 czerwca 2012 r. przewiduje jurysdykcję wyłączną sądu niemieckiego w myśl art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012, którą ten sąd i tak posiadałby w przedmiotowej sprawie na mocy ogólnej zasady, czyli na podstawie art. 21 ust. 1 lit a.

Sąd Okręgowy doszedł także do przekonania, że brak jest jakichkolwiek łączników pozwalających na rozstrzygnięcie spornej kwestii przez Sąd polski. Pracodawca C. GmbH, ani żaden z pozostałych pozwanych, nie ma siedziby na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Siedziba każdego z pozwanych znajduje się bowiem w H.. Łącznikiem nie jest również miejsce wykonywania przez powoda pracy, gdyż praca była wykonywana pod obcą banderą poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Z uwagi na fakt, że przedmiot sprawy wyznaczają roszczenia odszkodowawcze powoda w związku z wypadkiem przy pracy, nie ma także podstaw do przyjęcia jurysdykcji Sądu polskiego. Zdaniem Sądu Okręgowego nie ma podstaw, by za spór wynikający z działalności agencji uznać spór dotyczący roszczenia o odszkodowanie za wypadek przy pracy, z którym to wypadkiem, nie miała nic wspólnego agencja pozwanej spółki. Sam fakt że na terenie Polski znajduje się agencja, za pośrednictwem której powód może załatwiać swoje sprawy, bez konieczności bezpośredniego zwracania się do C. GmbH w H. (sprawy kadrowe związane z zamustrowaniem na statkach) nie powoduje sama w sobie przesłanki uzasadniającej jurysdykcję sądu polskiego. W realiach niniejszej sprawy brak było podstaw by agencję rekrutacyjną P. Ltd. traktować jako oddział pozwanego pracodawcy.

Zażalenie na powyższe postanowienie Sądu Okręgowego wniósł powód, zaskarżając je w całości. Postanowieniem z 19 grudnia 2019 r., III APz 11/19 Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił zażalenie powoda.

Dokonana przez Sąd Apelacyjny kontrola instancyjna zaskarżonego postanowienia doprowadziła do wniosku, że wydane orzeczenie Sądu Okręgowego jest prawidłowe. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji dokonał

trafnych ustaleń faktycznych i przy prawidłowej ocenie prawnej przyjął także właściwą podstawę prawną zapadłego rozstrzygnięcia. Zażalenie skarżącego zasadniczo skupiło się na następujących aspektach: 1) próbie wykazania, że spółkę P. 1 s. z o.o. można uznać za oddział, który pracownika zatrudnił w rozumieniu art. 21 ust. 1 lit. „b” podpunkt II rozporządzenia nr 1215/2012; 2) braku podniesienia przez pozwanego przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy zarzutu braku jurysdykcji wyłącznej sądu niemieckiego; 3) wątpliwościach dotyczących umocowania radcy prawnego wnoszącego odpowiedź na pozew.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny wskazał, że nie dopatrywał się nieprawidłowości w wykazaniu przez pełnomocnika pozwanych umocowania do reprezentowania strony pozwanej w niniejszej sprawie. Strona pozwana została wezwana przez Sąd Okręgowy do przedłożenia oryginałów lub odpisów pełnomocnictw udzielonych pełnomocnikowi przez pozwanych (w oryginalnej formie i języku) pod rygorem zwrotu pisma stanowiącego odpowiedź na pozew. Pełnomocnik strony pozwanej wykonał powyższe zobowiązanie, wobec czego na obecnym etapie postępowania argumentacja pełnomocnika powoda, jakoby miał wątpliwości co do prawidłowości umocowania radcy prawnego, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia kwestii spornej dotyczącej jurysdykcji. Sąd Apelacyjny zaznaczył, że wbrew oczekiwaniom powoda powyższe okoliczności nie mogłyby skutkować uznaniem odpowiedzi na pozew za spóźnioną. Jak wynika z akt sprawy, strona pozwana w wyznaczonym przez Sąd Okręgowy terminie wykonała zobowiązanie nałożone na nią przez Sąd, a zatem należało uznać, że pismo stanowiące odpowiedź na pozew zostało wniesione skutecznie. Nie może zatem powodować skutków w postaci uznania, że strona pozwana przyznała wszystkie fakty i twierdzenia pozwu, jak również, że wyrok powinien być wydany zgodnie z żądaniem powoda.

Sąd Apelacyjny zaznaczył, że - wydając zaskarżone postanowienie - Sąd Okręgowy uwzględnił ocenę prawną zawartą w postanowieniu III APz 5/18, jak również zastosował się do wskazań co do dalszego prowadzenia postępowania. Skarżącemu wyraźnie umknęło, że pozwani w odpowiedzi na pozew wnieśli przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, o „odrzućcie pozwu z uwagi na brak polskiej jurysdykcji w sprawie”. Bez znaczenia pozostawała okoliczność, że w

jednym piśmie strona pozwana odniosła się także merytorycznie do twierdzeń pozwu. Zauważyć bowiem należy, że to Sąd Okręgowy zobowiązał stronę pozwaną do przedstawienia również merytorycznego stanowiska odnośnie sprawy. Wobec tego, Sąd pierwszej instancji prawidłowo orzekł o odrzuceniu pozwu wobec braku jurysdykcji sądu polskiego. Skoro – zgodnie ze wskazaniami zawartymi w treści postanowienia III APz 5/18 – Sąd Okręgowy powinien wziąć pod uwagę możliwość uzyskania jurysdykcji przez wdanie się pozwanego w spór, to nie można było pominąć stanowiska strony pozwanej wedle którego brak jest polskiej jurysdykcji w niniejszej sprawie. Jednocześnie, nie mogły zostać uwzględnione argumenty skarżącego, dotyczące analizy pojęcia „przedstawicielstwa” i próby wykazania, że P. 1 sp. z o.o. spełniała przesłanki takiej definicji. W postanowieniu III APz 5/18 Sąd Apelacyjny przesądził, że nie można uznać za oddział pracodawcy, w rozumieniu przepisów rozporządzenia nr 1215/2012, agencji rekrutacyjnej, której aktywność zawodowa sprowadza się do pośredniczenia w zawieraniu umów przez marynarzy z armatorami zagranicznymi. Odwołując się między innymi do pojęcia „przedstawicielstwa”, Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że spółka P. jest podmiotem, który w imieniu C. GmbH w H. zajmuje się jedynie sprawami związanymi z szeroko pojętą rekrutacją i administracją pracowników zatrudnianych przez pozwanego. Fakt, że w Polsce znajduje się agencja pozwanego, za pośrednictwem której powód, bez konieczności bezpośredniego zwracania się bezpośrednio do C. GmbH w H., może załatwiać sprawy kadrowe związane z zamustrowaniem na statkach, nie skutkuje sama w sobie zaistnieniem przesłanki uzasadniającej jurysdykcję polskiego sądu.

Skargę kasacyjną od powyższego postanowienia Sądu Apelacyjnego wniósł powód, zaskarżając je w całości. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, z mianowicie czy w przypadku braku podniesienia przez pozwanego zarzutu braku jurysdykcji krajowej z uwagi na jurysdykcję wyłączną wynikającą z zawartej między stronami umowy, pozwany może skutecznie podnosić zarzuty jurysdykcji niewyłącznej sądów państwa obcego opartej na przepisach, które miałyby zastosowanie w przypadku braku zawarcia takiej umowy? Zdaniem skarżącego przepisami wyznaczającymi zakres powyższego zagadnienia

prawnego są art. 25 ust. 1 w związku z art. 23 ust. 1 oraz art. 26 ust. 1, art. 27 rozporządzenia nr 1215/2012, a także art. 1097 § 2 k.p.c. i 1099 § 1 k.p.c., które wskazują na dopuszczalność zawarcia umowy prorogacyjnej przewidującej jurysdykcję wyłączną oraz określają skutki procesowe braku powołania się przez stronę na zarzut jurysdykcji wyłącznej opartej na tej umowie. Ponadto zdaniem skarżącego, wyjaśnienia wymaga, czy zarzuty braku jurysdykcji krajowej oparte na ogólnych zasadach wyrażonych w rozporządzeniu nr 1215/2012 mogą być podnoszone obok lub w miejsce zarzutów opartych na jurysdykcji wyłącznej i jaka jest ich wzajemna relacja?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwani wniesli o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. W odpowiedzi podkreślono, że w odpowiedzi na pozew w niniejszej sprawie pozwani wniesli o jego odrzucenie z uwagi na brak jurysdykcji krajowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że w myśl art. 21 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1215/2012 jurysdykcję w niniejszej sprawie miałby sąd niemiecki. Sądy tego Państwa Członkowskiego są także właściwe do rozpoznania sporu na tle umowy o pracę łączącego powoda z pozwanym na mocy punktu 14 umowy o pracę (art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1215/2012). Z kolei zgodnie z art. 26 rozporządzenia nr 1215/2012, jeżeli sąd nie ma jurysdykcji na podstawie rozporządzenia to uzyskuje jurysdykcję w przypadku wdania się w spór. W niniejszej sprawie Sądy ustaliły, a ustalenie to jest wiążące dla sądu kasacyjnego, że pozwany w odpowiedzi na pozew podniósł zarzut braku jurysdykcji sądów polskich. Jedynie z ostrożności procesowej i w wykonaniu zobowiązania sądu pozwany przedstawił dalszą merytoryczną argumentację co do zasadności roszczenia pozwu. Podniesienie przez pozwanego zarzutu braku jurysdykcji krajowej nakłada na sąd obowiązek zweryfikowania tego zarzutu w pierwszej kolejności, któremu to obowiązkowi Sądy obu instancji sprostały. Ponadto, nie

ulega wątpliwości, że art. 26 rozporządzenia nr 1215/2012 nie rozróżnia ani między różnymi przypadkami istnienia (bądź braku) jurysdykcji krajowej ani różnymi podstawami zarzutu braku jurysdykcji krajowej. Skoro z ustaleń postępowania sądowego wynikało, że strony umówiły się na jurysdykcję sądu niemieckiego i umowa w tym zakresie jest ważna, a jej podważanie mogłoby nastąpić dopiero w postępowaniu przed sądem niemieckim, to nie zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, uwzględniając, że pozwani nie wnosili o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w przypadku odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[as]